

К.К. Мальцева,
студ. I курсу, спеціальність “Право”,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри конституційного
права та правосуддя А.В. Левенець

ПЕРЕДВИБОРНА АГІТАЦІЯ НА ВИБОРАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Питання передвиборної агітації як особливої стадії виборчого процесу в Україні є особливо актуальними на даному етапі, оскільки 2019 рік є роком проведення чергових президентських і парламентських виборів. Значення та роль цієї стадії полягає перш за все в тому, що завдяки їй “стає можливим забезпечити достатній рівень конкурентності виборчої кампанії, надаючи громадянам можливість об’єктивно оцінити розстановку політичних сил та визначитись із власним кандидатом” [1, с. 62].

Правове регулювання передвиборної агітації як стадії процесу на виборах Президента України здійснюється Розділом VIII Закону України “Про вибори Президента України”. Так, відповідно до ст. 58 цього Закону “передвиборна агітація – це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата на пост Президента України” [2, ст. 58].

Окрім нормативного закріплення, категорія “передвиборна агітація” знайшла своє відображення на теоретико-доктринальному рівні. Так, А.О. Малюков вказує, що у демократичних країнах передвиборна агітація виступає в якості головного законного засобу політичної боротьби в ході виборів, забезпечуючи вільні умови їх проведення, змагальність і гласність, дозволяє виборцям отримати необхідну для голосування інформацію про кандидатів і політичні партії. У тоталітарних і авторитарних державах передвиборна агітація відсутня взагалі або являє собою інструмент ідеологічного впливу на населення, за допомогою якого режим монополює культивує вихідні йому цінності і контролює суспільство, забезпечуючи тим самим своє постійне перебування при владі [3, с. 15]. Поспелова І.М. відзначає, що “передвиборна агітація як стадія виборчого процесу являє собою чітко обмежений темпоральними рамками агітаційного періоду інформаційно-правовий режим,

метою якого є спонукання голосувати за чи проти кандидатів чи політичної партії. Право на передвиборну агітацію не закріплено в Конституції України, але зміст цього права має конституційно-правовий характер, який ґрунтується на внутрішньо системних зв'язках такого права з конституційними інститутами вільних виборів, правом громадян брати участь в управлінні державними справами, принципом політичного і ідеологічного плюралізму, свободи слова тощо” [1, с. 64].

Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-якій формі та будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України. Закон передбачає наступні форми і засоби передвиборної агітації:

- 1) проведення зборів громадян, інших зустрічей з виборцями;
- 2) проведення мітингів, походів, демонстрацій, пікетів;
- 3) проведення публічних дебатів, дискусій, “круглих столів”, прес-конференцій стосовно положень передвиборних програм та політичної діяльності партій – суб’єктів виборчого процесу чи політичної діяльності кандидатів на пост Президента України;
- 4) оприлюднення в друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації політичної реклами, виступів, інтерв’ю, нарисів, відеофільмів, аудіо- та відеокліпів, інших публікацій та повідомлень;
- 5) розповсюдження виборчих листівок, плакатів та інших друкованих агітаційних матеріалів чи друкованих видань, в яких розміщено матеріали передвиборної агітації;
- 6) розміщення друкованих агітаційних матеріалів чи політичної реклами на носіях зовнішньої реклами;
- 7) проведення концертів, вистав, спортивних змагань, демонстрації фільмів та телепередач чи інших публічних заходів за підтримки партії – суб’єкта виборчого процесу чи кандидата на пост Президента України, а також оприлюднення інформації про таку підтримку;
- 8) публічні заклики голосувати за або не голосувати за кандидата на пост Президента України або публічні оцінки діяльності кандидата на пост Президента України;
- 9) встановлення агітаційних наметів та ін [2, ст. 58].

Утверджено, що громадянам України дозволяється вільно і вголос проводити дискусії щодо передвиборних програм кандидатів, а саме: їх політичні, ділові та особисті якості, проголошувати певного за або проти певних кандидатів на зборах, мітингах, у пресі, на радіо і телебаченні. Кожен претендент може скористатися послугою від ЦВК, яка

забезпечує виробництво передвиборних плакатів кандидатів за кошти з Державного бюджету. Тим, хто претендує на пост Президента України, дозволяється безоплатне користування державними мас-медіа, час виступу у всіх однаковий на загальнодержавному рівні, а також у межах окремих регіонів. Вони мають право на безоплатне розміщення текстів своїх передвиборних програм обсягом до 12 тисяч друкованих знаків у газетах “Голос України” та “Урядовий кур’єр”. Контроль за дотриманням кандидатами, політичною партією, редакціями засобів масової інформації, інтернет-виданнями та їх співробітниками правил здійснюють відповідні виборчі комісії, а у випадках передбачених законодавством – Центральна виборча комісія. Правоохоронні та інші органи зобов’язані вживати заходів щодо припинення протиправної агітаційної діяльності. Відмова від участі в спільному агітаційному заході не тягне за собою збільшення обсягу безкоштовного ефірного часу, наданого зареєстрованому кандидату, який відмовився від участі в спільному агітаційному заході.

Законодавство також чітко визначає строки проведення передвиборної агітації на виборах Президента України: розпочинається кандидатом на пост Президента України наступного дня після дня його реєстрації Центральною Виборчою Комісією і закінчується о 24 годині останньої п’ятниці перед днем виборів. Перед повторним голосуванням передвиборна агітація так само розпочинається наступного дня після призначення повторного голосування ЦВК України і закінчується о 24-й годині останньої п’ятниці перед голосуванням. В інший період агітація законом заборонена [2, ст. 57].

Забороняється брати участь у передвиборній агітації особам, які не є громадянами України, а також органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, їх посадовим і службовим особам. Участь у передвиборній агітації забороняється також членам виборчих комісій під час виконання ними своїх службових обов’язків.

Ще одне важливе питання передвиборної агітації – її фінансування. Як відомо, фінансування передвиборної агітації проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України, а також коштів виборчих фондів кандидатів на посаду Президента України. Проблема поповнення та формування виборчих фондів кандидатів залишається не вирішеною й досі, хоча слід відмітити, що порядок надходження коштів та їх використання знаходиться під контролем Національного агентства запобігання корупції. Також слід відмітити таку проблему, як передчасна агітація, яка окремими кандидатами на пост президента України розпочалась набагато раніше, ніж це передбачено законом (ще

влітку-восени 2018 року), і що найважливіше – в цей період жодні з агітаційних обмежень на кандидатів не розповсюджуються.

Таким чином, на нашу думку, однією з центральних стадій виборчого процесу на виборах Президента України і найбільш політизованою її частиною є передвиборча агітація. Вона будується на передвиборчій програмі, містить лозунги, обіцянки та здатна істотним чином впливати на думку виборців, що свідчить про важливість дотримання законодавчих вимог до її проведення. Саме цей період виборчого процесу є показовим щодо стану розвитку демократії в країні, демонструє відкритість та прозорість діючої влади, її визнання та застосування принципів верховенства права та законності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Поспелова І.М. Поняття та особливості передвиборної агітації як стадії виборчого процесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2014. № 9-2, том 1. С.61-64.
2. Про вибори Президента України: Закон України від 5 березня 1999 року з наст. змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14#n713> (дата звернення: 29.03.2019 року).
3. Малюков А.А. Проблемы правового регулирования предвыборной агитации в Российской Федерации : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 “Конституционное право; муниципальное право” / А.А. Малюков. – М., 2004. – 18 с.